Gömöri György

A Tóth-család: Árpád, Regina és a másnevű Miklós

Részlet egy készülő önéletrajzból

Anyai rokonságom mindig is érdekesebb volt az apai ágnál – korábban említettem Politzer Gusztáv bácsit, akinek lánya Péter Rózsa néven lett ismert, kiváló matematikus. Anyám kiskunfélegyházi nagymamáját Politzer Máriának hívták, és nemrégen kiderült, hogy Tóth Árpádné Regina néninek is Politzer volt a lánykori neve. Árpád bácsiék az Aradi utcában laktak, anyám szeretett feljárni hozzájuk, gyakran engem is magával vitt, itt találkoztam másod-vagy harmad-unokabátyámmal, Miklóssal, aki az alábbi történet hőse lesz. Árpád bácsi nyelvtanár volt, angolt tanított, évekig élt Amerikában, ott ismerkedett meg Regina nénivel, ott is házasodtak össze.

Tóth Árpád (akinek neve csak véletlenül egyezett a *Nyugat* költőjével) impozáns jelenség volt: sötét-, később őszhajú tanárember, akinek szobájában lenyűgöztek az ott található óriási szótárak és egyéb angol könyvek, emiatt kibírtam a lakás átható naftalinszagát. Jó nyelvtanár lehetett, említi őt Raphael Patai, az orientialista és hebraista, *Apprentice in Budapest* című könyvében, a többi közt elmondva, hogy első olvasmányai között emlékszik Oscar Wilde „The Happy Prince" c. művére e – ebből tanultam én is később Patakon angolul. Árpád bácsiban volt valami ódivatú, talán a modora, vagy a lakás bútorainak század elejei hangulata – sajnálom, hogy sohasem kérdeztem meg, ismerte-e a Mikszáth-rajongó Theodore Roosevelt elnököt, akiről a Teddy-mackót is elnevezték. Azt sem tudom igazán, hogyan élték túl a nyilas időket, lévén mindketten zsidó vallásúak vagy származásúak. Regina nénit szerettem, kedvesen bánt velem, mint kisgyerekkel, süteménnyel kínált, és más felnőtteknél hosszabban beszélgetett velem, amikor meglátogattuk. Később, amikor Regina nénit mellrákkal operálták még az ötvenes évek elején, engedélyt kaptak a kivándorlásra – legközelebb Philadelphiában láttam őket 1960-ban, utána talán még pár évig éltek.

A kivándorlási engedélyt csak azért kapták meg, mert fiúk, a szőke, kékszemű Miklós,(egy föntebb elmondott anekdotám hőse), már évekkel korábban átment Amerikába. Miklóst állítólag az első szovjet

katonák 1945-ben megverték, mert szökött német katonát gyanítottak benne – ráadásul még németül is tudott, ez nagyon gyanús lehetett. Amerikában Miklós gyárat alapított, elegáns pulóvereket gyártott, munkásai szerették, amíg főnökük, aki imádott tőzsdézni, rosszul kezelte pénzét, és tönkre nem ment. Ez megtörtént kétszer, ekkor mondta nekem a hetvenes években, amikor meglátogattam őket Philadelphiában, felesége, a magyar származású Barbara, hogy ha harmadszor is megteszi, elválik tőle. De Miklóst nem lehetett megfékezni, harmadszor is befuccsolt, így 1980-ban elváltak; én még egy évre rá találkoztam vele, mint kicsit magányos, megkopott, elvált emberrel, aki büszkén mutogatott a helyi *drug store*-ban, mint előkelő angliai tanár-rokonát. Anyámnak még írt egyszer Puerto Ricóból, hogy ott alkalmazták egy textilgyárban, aztán eltűnt. Legalább is leszállt a „családi radarról", mert levelekre nem válaszolt, azt hittük, már nem is él. Nemrég derült ki az internetről, hogy visszament Pennsylvániába, ott műtárgykereskedéssel foglalkozott, idősebb korában belépett egy helyi evangélizáló egyházba, azok temették el 88 éves korában. Rejtély, hogy miért nem akart velünk kapcsolatban maradni, talán szégyelte, hogy korábbi karrierje megbicsaklott, hogy bizonyos értelemben „lúzer" lett belőle. Két kislányuk volt, a gyászjelentésből látom, hogy Miklós nagypapa lett, az unoka vezetékneve pedig nem más, mint Kennedy. (Biztosan nem rokona az elnöknek).

De a gyászjelentésből is látni, hogy valami alapjában nem volt rendben Miklós körül. Ugyanis „Nicholas Roth" néven temették, azt az abszurdumot állítva róla, hogy a háború alatt a zsidóüldözés miatt „Németországba menekült". Amerikában a Roth elég gyakori név, talán a Tóthnál is gyakoribb, de hogyan lett a Tóthból Roth? Úgy, hogy Miklós 1946-ban a feketepiacon vásárolt hamis affidavittel lehetett csak legális bevándorló, jóllehet utána ugyanolyan rendes adófizető polgára lett új hazájának, mint más bevándorlók milliói. Erről érthető okokból nagyon kevesen tudtak – ha ma élne, és valami módon rájöttek volna erre a titkára, Trump emberei ki is ebrudalhatnák az Államokból. Amellett, hogy valószínűleg republikánus szavazó volt, mert a Nixon-botrány idén jártam nála, és még emlékszem egy barátjára, aki minden bizonyíték ellenére egy vacsora és több whisky után makacsul ezt hajtogatta: "Nixon az én elnököm, nem fog lemondani!" A Watergate miatt Nixon hitelét vesztette,megbukott, de változnak az idők – mikor fogja Amerika végre fenékbe rúgni a notórius hazudozó, korrupt és (mellesleg) rasszista Donaldot?